

Sygn. akt III USK 213/21

POSTANOWIENIE

Dnia 23 listopada 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriłło

w sprawie z odwołania A. M. L.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S.

z udziałem E. Z. B.

o objęcie ubezpieczeniem społecznym,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 23 listopada 2021 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 19 marca 2020 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od odwołującej się na rzecz organu rentowego kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 19 marca 2020 r. oddalił apelację ubezpieczonej A. M. L. od wyroku Sądu Okręgowego w S. z dnia 16 października 2019 r., oddalającego wniesione przez nią odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. Inspektoratu w P. z dnia 16 stycznia 2019 r., stwierdzającej, że A. M. L. jako pracownik u płatnika składek E. Z. B. nie podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu w okresie od 1 marca 2018 r. do 31 maja 2018 r.

W wywiedzionej od powyższego wyroku skardze kasacyjnej ubezpieczona, zaskarżając wyrok Sądu Apelacyjnego w całości, podniósł zarzut naruszenia prawa materialnego: 1) art. 22 § 1 k.p., w związku z art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 8 ust. 1 oraz art. 11 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych; 2) art. 83 § 1 k.c. w związku z art. 300 k.p. i art. 22 k.p.; 3) art. 175 § 1 Konstytucji w związku art. 7 Konstytucji oraz w związku z art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 8 ust. 1 oraz art. 11 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych; 4) art. 5 k.c. oraz art. 8 k.p. w związku z art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 8 ust. 1 oraz art. 11 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Wskazując na powyższe zarzuty, skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania; ewentualnie wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy, przez uchylenie decyzji organu rentowego i ustalenie, że odwołująca się podlega obowiązkowym ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu w okresie od 1 marca 2018 r. do 31 maja 2018 r., a także o zasądzenie od organu rentowego na rzecz ubezpieczonej zwrotu kosztów postępowania związanych z wniesieniem skargi kasacyjnej, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca wskazała na jej oczywistą zasadność, gdyż Sąd drugiej instancji dopuścił się szeregu naruszeń przepisów prawa materialnego kluczowych dla rozstrzygnięcia zawisłej przed nim sprawy. Takie orzeczenie, jako wadliwe i krzywdzące dla obywatela, nie może funkcjonować w praworządnym państwie, co czyni niniejszą skargę w pełni uzasadnioną i konieczną. Skarga kasacyjna w sposób oczywiście uzasadniony wskazuje, że ubezpieczona nie złamała jakichkolwiek przepisów obowiązującego prawa, a umowa o pracę, którą zawarła, była przez ubezpieczoną realnie i faktycznie wykonywana w ramach posiadanego zawodu lekarza stomatologa.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie od skarżącej kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Na wstępie warto podkreślić, że Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. W konsekwencji tego, w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym między innymi na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek. Ustawodawca, konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) i obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek

argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007; z dnia 10 marca 2008 r., III UK 4/08, LEX nr 459291; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 404134 i z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392).

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W razie powołania przesłanki przedsądu, jaką jest oczywista zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej

analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy należy stwierdzić, że skarżąca nie wykazała istnienia powołanej przesłanki przedsądu.

Wypada zauważyć, że wniosek skarżącej o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oprócz stwierdzenia, że „takie orzeczenie jako wadliwe i krzywdzące dla obywatela nie może funkcjonować w praworządnym państwie”, nie zawiera uzasadnienia. Stawiając tezę o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, skarżąca nie sprecyzowała, w obrazie jakiego przepisu upatruje tej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ani nie uzasadniła słuszności tezy o kwalifikowanym naruszeniu tego przepisu. Argumentów za istnieniem tejże przesłanki przedsądu należałoby zatem poszukiwać w innych elementach konstrukcyjnych skargi, tj. w podstawach kasacyjnych i ich uzasadnieniu. Nie jest to jednak rolą Sądu Najwyższego na etapie badania kryteriów przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Sposób motywowania przez skarżącą oczywistej zasadności skargi kasacyjnej sprowadza się do polemiki z poczynionymi przez Sądy obu instancji ustaleniami faktycznymi. Tymczasem w myśl art. 398³ § 3 k.p.c. oraz art. 398¹³ § 2 k.p.c., podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalania faktów lub oceny dowodów, a Sąd Najwyższy związany jest ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia. Skarżąca w istocie kwestionuje dokonaną przez Sąd ocenę dowodów i wynikające z niej ustalenia faktyczne, co zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. uchyla się spod kontroli kasacyjnej.

Niezależnie od powyższego trzeba przypomnieć, że Sąd Apelacyjny oceniając istnienie między stronami stosunku pracy jako podstawy podlegania ubezpieczeniom społecznym, wskazał, że poza formalnym podpisaniem umowy o pracę wszystkie zweryfikowane okoliczności oczywiście wykluczały istnienie tego rodzaju więzi prawnej. Stosunkowi prawnemu, jaki istniał między odwołującą się a

płatnikiem, nie można było przypisać podstawowej cechy stosunku pracy, jaką jest podporządkowanie pracownicze. Praca skarżącej nie kwalifikowała się jako wykonywana nieprzerwanie, w pełnym wymiarze czasu pracy, na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem. Odwołująca się nie była kontrolowana ani rozliczana z wykonanej pracy. Z chwilą rozpoczęcia współpracy z gabinetem płatnika, jako lekarz stomatolog w istocie samodzielnie prowadziła tę działalność. Sama ustalała terminy wizyt pacjentów, nie będąc nikomu podporządkowana i przez nikogo kontrolowana. Zadania realizowała w zależności od potrzeb i sama sobie je organizowała. Umowa o pracę zawarta we wskazanych okolicznościach, w ocenie Sądu Apelacyjnego, została zawarta jedynie dla upozorowania stosunku pracy (art. 83 § 2 k.c.) i jednoznacznie w celu uzyskania wysokich świadczeń z ubezpieczenia społecznego (k. 12-13 uzasadnienia wyroku).

Subiektywne przekonanie skarżącej o słuszności swoich racji jest niewystarczające dla wykazania tej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, jaką jest jej oczywista zasadność, ponieważ pojęcie to mieści się w sferze obiektywnej i łączy się z powinnością wskazania zarówno przepisów, które zostały naruszone, jak i takiego ich naruszenia, które będzie zauważalne bez wgłębiania się w tekst przepisów i bez doszukiwania się ich znaczenia.

Mając na uwadze ustalony w sprawie stan faktyczny, trzeba stwierdzić, że Sąd drugiej instancji nie naruszył w sposób rażący przepisów prawa materialnego, gdyż dokonał ich prawidłowej subsumcji do ustalonego stanu faktycznego, przyjmując, iż ubezpieczoną i płatnika składek łączył stosunek prawny, który nie nosił cech stosunku pracy w rozumieniu art. 22 k.p., stanowiącego tytuł podlegania ubezpieczeniom społecznym. W konsekwencji Sąd Apelacyjny uznał, że organ rentowy trafnie zakwestionował przedmiotową umowę o pracę jako zawartą przez strony dla pozorów.

Skarżąca nie zdołała zatem wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej przez Sąd Najwyższy, wobec czego z mocy art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzeczono jak w sentencji postanowienia. O kosztach postępowania kasacyjnego rozstrzygnięto zgodnie z art. 398²¹ w związku z art. 108 § 1 k.p.c. i art. 98 § 1 k.p.c. oraz § 9 ust. 2 i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra

Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 265).